

ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТУ ПІДРУЧНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ЗСО УКРАЇНИ (2008-2017)

Юрченко Святослав

(ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»)

Розвиток інформаційного суспільства, перетворення в різних сферах життєдіяльності української економіки, концептуальні зміни в структурі і змісті фундаментальної та прикладної науки обґрунтували необхідність модернізації шкільної географічної освіти, де однією з найважливіших її характеристик стає якість освіти, що дозволяє судити про результати нововведень і якісних перетворень в освітній сфері. Сучасний зміст базової та повної середньої географічної освіти ґрунтується не лише на предметних знаннях, уміннях та навичках, а й створює передумови всебічного розвитку особистості і визначається на засадах загальнолюдських та національних цінностей, науковості, систематичності та формування різних видів компетентності учнів. Основні засади розвитку шкільних курсів географії розкриваються у матеріалах Державного стандарту базової і повної середньої освіти [1].

Під якістю освіти слід розуміти цілісну характеристику стану сучасної освіти, засновану на оцінці досягнень учнів, що обумовлює здатність задовольняти існуючі потенційні потреби особистості та суспільства, де пріоритетними стають не тільки передача вже готових знань, а й формування в учнів універсальних навчальних дій, тобто компетентностей.

Тому, географічні знання представляють основи географічної науки і є вихідним компонентом змісту шкільної географії. За формами відображення географічні знання діляться на теоретичні та емпіричні. Теоретичні – розкривають сутність географічних об'єктів і явищ, методологію і методику їх дослідження, які представлені теоріями, концепціями, гіпотезами і поняттями. Теоретичні знання також можуть виражатися в світоглядних ідеях і чуттєво-

наочних образах зовнішнього світу. Емпіричні знання в шкільній географії представлені наочними образами, численними фактами і номенклатурою. Вони сприяють більш глибокому сприйняттю досліджуваних об'єктів, розвивають пізнавальні здібності, вміння, досвід і особистісні якості учнів.

В епоху інтернету школярі мають цілодобовий доступ практично до будь-якої інформації. Але не завжди у відкритих джерелах публікуються достовірні факти і актуальні відомості. Сьогодні саме навчальні підручники повинні стати для молодих людей чітким орієнтиром в світі знань.

Змістовний матеріал підручників потрібно будувати таким чином, щоб після його вивчення школярі отримали початкові системні уявлення щодо ключових питань географії, вміли розрізняти географічні процеси і явища, розуміли взаємозв'язки між ними, давали оцінку змінам, що відбуваються не тільки в їхньому населеному пункті, а й в Україні та у світі в цілому.

Проаналізувавши змістову структуру підручників з географії 2008-2017 років визначено, що найважливіші лінії розвитку шкільної географії досягаються шляхом формування у школярів системного географічного мислення: формування уявлення про взаємодію єдиної системи «природа – населення – господарство». В цьому контексті використання географічних карт є джерелом інформації. Отже, зміст підручників бере безпосередню участь у формуванні географічної компетентності. Так, наприклад, в курсі географії в 6-му класі шляхом вивчення географічних систем відбувається розуміння єдності природного і рукотворного, уміння пояснювати навколишній природний світ. При вивченні географії в 7-му класі учні отримують знання про природу, населення і господарства кожної країни, уявлення про поведінку в різних країнах. Курс географії у 8-9-х класах синтезує єдність фізичної і економічної географії, на прикладі України школярі оволодівають життєво необхідними географічними знаннями, вміннями і навичками для життя в сучасних умовах, отримують інформацію про країну, в якій живуть, її природу та господарство.

Компетентнісний, діяльнісний підходи та особистісно зорієнтоване навчання є визначальними під час організації освітнього процесу з географії. Їх

застосовують, щоб сучасний учень зміг знайти своє місце в житті, бути успішним, гнучким і мобільним, комунікабельним, активно засвоїти свої життєві й соціальні ролі, швидко адаптуватися до змінних життєвих ситуацій, використовувати свої знання для вирішення життєвих проблем, здобувати потрібну інформацію, аналізувати її, приймати виважені рішення, бережно ставитися до власного здоров'я, бути відповідальним за своє майбутнє та досягти життєвого успіху [2].

Таким чином, модернізація вітчизняної системи загальної освіти, що проводиться на основі компетентнісного підходу, повинна торкнутися всіх аспектів становлення сучасної системи географічної освіти в Україні. При цьому однією з актуальних проблем географічної освіти є подальше вивчення змісту поняття географічної компетентності учнів закладів середньої освіти, розкриття особливостей формування її компонентів, а також розробка і вдосконалення методик її оцінки як пріоритетний напрям розвитку географічної освіти в Україні і за кордоном.

Література

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. *Книга вчителя географії: Довід."метод. видання / Упоряд. Н.В. Бескова, В.М. Проценко. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. 304 с.*

2. Пометун О. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2014. 112 с.*